

Húsvéti népszokások innen-onnan

A tavasz legnagyobb ünnepe, a húsvét – Jézus Krisztus, Isten fiának feltámadása. Méltóan csak úgy lehet felkészülni a húsvétra, ha végigkövetünk bizonyos fizikai és lelki megtisztulást. A fizikai a húsvét előtti negyvennapos böjtöt jelenti, a lelki az elmélkedést. A húsvét előtti böjt a megbánás és a megbocsátás ideje, amiben részt vesz a lélek és a test. A lélek megtisztul az őszinte imádságtól, a test a mindennapi földi javak megvonásától. A lelki megtisztuláshoz tartozik még a húsvét előtti gyónás, ami nagycsütörtökön történik meg.

Ukrajnában az élet diadala

A húsvét az élet diadalát jelképezi, a nagycsütörtök pedig a tisztaság sötét erőktől való megvédése napja. Eddig a határidőig igyekeztek kitakarítani a házban, kimosni, kivasalni, csak ezután volt engedélyezve a hímes tojás festése és a pászkasütés. Nagycsütörtökön az Istent várták vendégségbe, és azt hitték, hogy csak azt a házat tisztítja meg a bűnöktől, ahol az emberek átmennek a lelki és testi megtisztuláson.

A fűzfaág szentelése egyike a hagyományos húsvéti előkészületnek. A keleti szlávok régóta hisznek a fűzfa gyógyító erejében. A fűzfa egyike az ukrán szimbólumoknak, amit sok ukrán ének és közmondás is alátámaszt: „*Без верби та калини нема України*” (Fűz- és kányafa nélkül nincs Ukrajna – a szerk.). A virágzó fűzfa ünnepe a húsvét előtti utolsó vasárnap. Ezen a napon szentelik meg a templomokban az előre levágott fűzfaágakat.

Régen a gazdák a templomból hazajövet a szentelt fűzfából elültettek néhány ágat a mezőjükön vagy a kertjükben, a maradékot pedig az otthonukba vitték, és *на покومي* (vezeklésként) a szentképek alá tették. A hiedelmek szerint az elültetett szentelt fűzfaág bárhol megfog. Szerke Ukrajnában a mai napig megmaradt a fűzfaágakkal verés szimbolikus szokása is. Miközben megcsapkodják egymást, kölcsönösen jó egészséget, jólétet kívánnak, és hisznek az élő fűzfa csodatevő erejében. A szentelt fűzfaágakat egész éven át megőrizték, és gyermekbetegségek ellenszereként használták. A hosszú tél után első alkalommal a legelőre is e fűzfaággal hajtották ki a teheneiket.

A húsvéti szertartásos ételek elkészítését Ukrajnában nagycsütörtökön kezdték el. Ezen a napon malacot vágtak. Nagypénteken pászkát sütöttek, és nagyszombaton festették a hímes tojásokat. A hímes tojásokat a pászkával együtt vitték szentelni, de a kosárba még sült malacot tormával, szalonnát, tojást, kolbászt, sonkát, vaját, sót és mákot is tettek.

Ukrajnában a pászka megszentelése után a gazdák nem mentek be azonnal a házba, hanem bejárták az egész portát és szentelt sót hintettek szét, hogy „elhajtsák a rossz szellemeket”. Csak ezek után terített asztalt a gazdasszony, a gazda pedig a kosárral az ólba tért be, hogy köszöntse és megettesse szentelt pászkával a háziállatokat.

A húsvéti ebéd után minden gazda (vagy fiúcska) elsőnek sietett a megkondítani a templomi harango-

kat, mivel hittek abban, hogy ettől jobb lesz a termés. Egész nap szóltak a harangok.

Valamikor elterjedt szokás volt a húsvéti ünnepek alatt hintázni, a nagy hintán, ami a falu központjában volt felállítva. Az utóbbi időkben ez csak szórakozás, de régen e szokásnak nagy jelentése volt: levegő által megtisztulni minden rossztól.

Húsvét másodnapján a gyerekek, többnyire kisfiúk, húsvéti verseket mondtak a keresztszülőknek vagy más közeli rokonnak. A felköszöntésért a gyerekek hímes tojást kaptak a gazdasszonytól, a gazdától pedig pénzt. Napjainkban csak néhol tartják ezt a szokást.

A hímes tojás minden élet kezdetének és Krisztus feltámadásának a jelképe. A kereszténység előtti világban az emberek a napot egy mesebeli madárnak képelték el. A fény ellenségei, a rossz szellemek megölhették a madarat, de az mindig megérkezett egy tojást letenni, amelyből az új nap született.

Az életet, ami a tojásban volt, meg kellett védeni a rossz szellemektől, ezért a tojás vékony héját festékkel vonták be. A tojásfestéshez különböző növények főzetét használták. A színeknek sajátos jelentőségük volt: a piros – az élet öröme; a sárga – a holdat, a csillagot, a termést; az égszínkék – az egészséget; a zöld – a természet feltámadását; a fekete fehérrel – a szellemek tiszteletét jelképezte. A hímes tojáson minden mintának szimbolikus jelentése volt. Tehetséges hímes tojás-készítők egész témákat rajzoltak a madarak, állatok, emberek életéből. Napjainkban is azt mondják, ha egy szép leányt vagy fiút látnak: „Mint a hímes tojás!” („Як писанка!”).

Koljádzsin Natália

(*Kárpátinfo.net*, 2005.márc.28.)

Húsvét a ruszinoknál

Húsvét hétfőn estefelé már csak néhány késői eltevedt locsolóba botlunk az észak-szlovákiai *Frička* faluban, ahol a ruszinok már néhány száz éve a régi szokások szerint ünneplik a húsvétot. A ruszin nemzeti kisebbség legnagyobb hányada a bártfai, a homonnai, a mezőlaborci, a szinnai, az ólublói, a sztropkói, a felsővízközi és az eperjesi járásban él. A népcsoport sokféle megnevezése: ruszinok, ruténok, rusznákok, ruszin-ukránok, kárpát-oroszok, ukránok is az egészen napjainkig tartó identitáskezéséről tanúskodik. A kilencvenes évek meghozták

a vallási kettéválást is. A görög katolikus és a pravoszláv hívők addig mesébe illő, felbecsülhetetlen értékű fatemplomokban imádkoztak. Azóta ezekben az észak-szlovákiai kis falucsákban gomba módra nőnek az új templomok, és a hívők bizony már nem teszik be a lábukat az „ellenfél” szentélyébe. Szerencsére ez az ellentét a húsvéti ünnepek fényét nem homályosítja el.

– Míg a nyelvjárás szinte falunként különbözik, a húsvéti hagyományok az egész térségben hasonlóak – mondja beszélgetőtársam, *Katarina asszony*, akivel szülei háza előtt váltunk szót a régmúlt időkről. A húsvéti ünnepek eredetét a ruszinoknál is a régi pogány szokásokban kell keresnünk. Az ünnepek a jó termés biztosítása, az egészség és a szerelem megőrzése jegyében zajlanak. A szláv kultúrában a természet húsvétkor ébred a téli álmából. A böjt itt is húshagyó kedden kezdődik, majd helyébe lép a hamvazószerdán kezdődő nagyböjt. Nagypénteken, amely a legjelentősebb egyházi ünnep, tilos volt dolgozni, a ház körül tevékenykedni. A férfiak aznap csak a gyümölcsfákat metszhették meg, a lányok-asszonyok pedig hímes tojást készítettek. A faluban leginkább a hagymahéjjal főzött, a barna minden árnyalatában pompázó tojások várták a locsolókat. Régebben ezen a napon mindenki megmosakodott a falun átcsörgedező hegyi pataokban, ma már csak a bátrabbak.

Beszélgetőtársam szeme felcsillan, mikor a szombati naphoz érünk. Szinte látom, hogy bukkannak fel emlékeiben a régi húsvétek, a nagy készülődés, amikor még tévé és rádió nélkül, az egész család együtt sürgött-forgott a konyhában, díszítette a „szépszóbat”, és biztos le-lecsipentett a készülő ételből egy falatot, pedig az főben járó bűnnek számított.

– Főzték a sonkát, a kolbászt, itt, felénk piros paprika nélkül – néz rám cinkosan, mert hiszen kóstolta már a magyaroktól vidéken készült kolbászt, amit dicsért, dicsért, de mégsem cserélné el egy fričkai konyhában főtt húsvéti kolbászért. – Minden gazdasszony nagy odafigyeléssel sütötte kemencéjében a húsvéti kalácsot, a pászkát, amit nem édes kelt tésztából készítettek. És hogy édesség is kerüljön az asztalra, elkészült a kuglóf is. A húsvéti tojássajt – melynek fő alapanyaga tej és tojás – sem maradhatott le a kínálatból. Amikor minden elkészült, a háziasszony két fonott kosarat vett elő a kamrából. Hófehér abrosszal bélelte ki, abba csomagolta az egész, kerek pászkát. A másik kosárba a többi ételből került egy-egy adag az abrossz alá.

Vasárnap reggel a család ünneplőbe öltözött. Az egy plébániához tartozó három falucska, Frička, Petrová és Cigelka lakosai türelmesen vártak a templomukban, amikor a pap ígéretéhez híven megérkezett, hogy sorba megszentelje a gondosan elkészített ünnepi ebédet. Hazatérve a templomból, szegték meg a húsvéti sonkát. Ünnepi ebédhez ült a család.

Húsvét második napja, hétfő, a húsvéti locsolás a ruszinoknál is. A lányos házakban korán reggeltől

nagy volt az izgalom. A lányok igyekeztek minél jobb rejtett helyet találni, amely majd megvédi őket az öntöző kedvű legényektől.

– Akkoriban hatalmas pléhödörökkel rótták a falut, aztán azt a lányt, akit csak hosszas keresés után sikerült megtalálni, bizony még a jéghideg patakban is megmártották. Felénk nem volt szokás a korbácsolás! Az öntözésért még nemrég is csak hímes tojás járt a locsolónak – emlékezik Katarina asszony.

A gyermekek megajándékozása újabb eredetű szokás. Az öntözésért köszönet jár, és finomságoktól roskadozó asztal várja a vendégeket. A sonkát, a kolbászt és a húsvéti tojássajtot felszeletelve tormával és céklával kínálták. Nem maradhatott el a porhanyós kuglóf, valamint a jó ízű ital, a likőr és a házi pálinka sem. Talán ez utóbbi okozta ma is, hogy néhány úriember a girbe-gurba utcácskákon hétfőn még estefelé is botorkált.

(Az Új Szó szerkesztőségi cikke, 2003. április 11.)

Bolgár húsvétolók

Az ortodoxia számára a húsvét a legnagyobb ünnep: Krisztus feltámadása az ünnepek ünnepe, az ünnepegyesség tetőpontja. Az ortodoxok mélyen átélik a húsvét csodálatos szellemét, dicsőítő szertartásokat végeznek, amelyek már Virágvasárnap megkezdődnek. Ezután következik a nagyhét a reggeli szertartásokkal és a vesperásokkal, amelyek tele vannak reménységgel, szeretettel és jócselekedetekkel, hogy a hívek újból és újból felfedezhessék a feltámadás hatalmát. A nagyhét jellegzetes szertartásai az olajok megáldása nagyszerdán és a kínszenvedés evangéliumain keresztül megélt keresztúti ájtatosság.

A bolgárok legnagyobb, legtiszteltebb ünnepükre hét héten át böjttel készülnek. Ennek kezdete a vajhagyó vasárnapot követő hétfő. A húsevéstől való tartózkodás viszont már az ezt megelőző, úgynevezett húshagyó vasárnap után megkezdődik, amikortól még egy hétig szabad tejtermékeket fogyasztani. A böjt első és utolsó két napján a hívőknek – azoknak, akiknek van elegendő fizikai és lelki erejük – ajánlatos megtartóztatniuk magukat mindenféle ételtől. A nagyböjt alatt mellőzni kell az állati eredetű ételeket, beleértve a halat is; ez természetesen nem vonatkozik a várandós asszonyokra, a betegekre és a nehéz fizikai munkát végzőkre, akik könnyítéseket kaphatnak. Ilyenkor gyümölcsöket, zöldségfélét, kenyeret szabad fogyasztani.

Nagyhétfőn, nagykedden és nagyszerdán az otthon kitarakítása a fő feladat, ez a rutintevékenység ilyenkor szimbolikus megtisztító jelleget ölt.

Nagycsütörtökön szigorúan tilos dolgozni (hogy ne legyen jégeső).

Nagyszombaton az asszonyok kimennek a temetőbe, megöntözik és megtömjénezik a sírokat, és festett tojást és kenyeret osztanak szét a halottak lelkéért. Általában szombaton dagasztják és sütik meg a húsvéti kenyereket is.

A húsvéti kenyér (pitka) nagyon fontos eleme a húsvéti hagyományoknak. Általában kerek formájú, és a közepére egy piros tojást tesznek. Az egyik pitkát édesre készítik el, ez a húsvéti kalács.

Bulgáriában a húsvéti tojásokat nagycsütrötökön festik (Nyugat-Bulgáriában nagypénteken díszítik különböző motívumokkal a megfestett tojásokat). Az első tojást a ház legidősebb asszonya pirosra festi, majd a még meleg tojással keresztet rajzol a gyerekek homlokára. Ezután a fiatalabb nők folytatják a tojások festését. A tojásfestékek megjelenése előtt különböző növényekből, gyógynövényekből és olajos magvakból (hagyma, csalán, oregano, almahéj dió stb.) készült főzetekkel festették a tojásokat.

Az éjféltől mise után – majd néhány napon keresztül – feltörnek a tojásokat. Az egyiket a templom falához ütögetik, és ez lesz az első tojás, amit a böjt után megesznek. Ez a rituális tojásfeltörés megelőzi a húsvéti vacsorát. Mindenki kiválaszt egyet, s egymáséihoz ütögetve próbálják feltörni a tojásokat. Úgy tartják: akinél az utolsó ép tojás van, annak szerencsés éve lesz.

(www.bolgarok.hu)

Húsvét Görögországban

A görögországi ünnepek szorosan összefüggenek a vallással és az ortodox naptár szerint ünneplik őket. Az idejüket illetően nagy többségben megegyeznek a keresztény katolikus ünnepekkel, ám a kivételt éppen a húsvét jelenti, amit vagy öt héttel korábban, vagy később ünnepelnek, mint nálunk szokás.

A hajdan negyven napig tartó böjtölési időt a modern görögök már csak egy hétre szűkítették. A húsvéti szertartások már nagycsütrötökön elkezdődnek, amikor egy gyönyörű mise alatt Jézus keresztre feszített képét hordják körbe és a hívők virágokat szórnak rá. Nagypénteken a görög asszonyok már hajnalban talpon vannak, és ezernyi virággal díszítik Jézus jelképes sírját – az epitaphioszt –, amelyet a templomokban állítanak fel. Amikor leszáll az este, felemelik a sírt és kihozzák, majd kezdetét veszi a látványos, gyertyás húsvéti körmenet. A hívők követik papjaikat a jelképes sír nyomában, miközben a harangok zúgása emlékeztet a kereszthalál tragédiájára. Néhány hívő aztán imádkozva virraszt a sírnál. Eközben otthonukban a görög asszonyok megfőzik a „magiricát”, amit még éjjel meg is esznek. Ez egy hagyományos görög fogás, amely a tartalmas magyar levesekhez hasonlítható, kisbárány belsőségeiből, beleiből főzik, újhagymával, salátával, rizzsel, tojással beverve, megcitromozva. A pirosra festett tojás sem maradhat el az asztalról, amely az örök élet jelképe.

Húsvét előtti szombaton este imára térnek a templomokba. Éjfél előtt mindenki ott várakozik a templom előtt gyertyával a kezében, hiszen pontban éjfélkor megkondulnak a harangok. Éjfélkor a pap kihirdeti, hogy Jézus feltámadt, és az ő égő gyertyájáról a többi hívő is meggyújtja a magáét, az

élet lángját. És a templom mélyéről elindul a szent láng, ami egyenesen Jeruzsálemből érkezett. Mikor már mindenkinek megvan a lángja, siet vele haza. Ilyenkor millió apró fény csillog az éjszakában. Az áldás és boldogság akkor következik be, amikor a láng kialvás nélkül az otthoni örökmécsesbe kerül, ami nem hiányozhat egyetlen görög lakásból sem. A gyertyákkal füstös keresztet rajzolnak az ajtófélfák fölé, elúzva a rosszat és szabad utat engedve a tavasz virágzó termékenységének.

A görög húsvét elválaszthatatlan tartozéka a „lambádá”, az ünnepi gyertya. A hagyomány szerint minden gyermek gyertyáját a keresztszülő adja ajándékba. Ezek a gyertyák manapság már nagyon ötletesek: körülbelül fél méter magasak, színesek, játékos, avagy vallási jellegüket a rájuk applikált figurák, virágok, díszek adják meg. Kisfiúknak kéket, zöldet, kislánynak pirosat, rózsaszínűt, fehérét szokás venni. E gyertyák fő feladata, hogy húsvét szombatján, az éjféltől mise alatt az örök világosságot jelképezve égjenek a kicsi kezekben. Az égő gyertyákkal szokás a templomot körbejárni, de nagypénteken az epitaphiosz-menetet ezekkel kísérik.

Kiosz szigetén a helybeliek rakétákkal készülnek a húsvétra. Tűzijáték-tölteteket rögzítenek a házak, templomok falára, s valóságos petárdaháborúval köszöntik a feltámadást. Hydrán pedig az a szokás járja, hogy húsvétkor megperzselik, hogy ez által bő termésre ösztökéljék, a terméketlen gyümölcsfákat.

Húsvét vasárnapján a család összegyűlik az ünnepi ebédre, s a rokonok meglátogatják egymást. A megszokott étel ilyenkor a nyáron, vagy roston sült bárány. Ekkor versenyeznek – a csúcsozabb végükkel egymáshoz koppintva őket – a pirosra festett, keményre főzött tojások széttörésében is.

(Az invia.hu, a minalunk.hu, a travel-greece.hu és a hellasz.hu alapján)

Örmény húsvét

A húsvét Krisztus feltámadásának az emlékünnepe az örmény egyházban. Mindig a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltét követő vasárnapra esik, vagyis a március 22-ét követő 35 nap bármely vasárnapjára. A jeles egyházi ünnep körül az idők folyamán igen gazdag és változatos népi szokás-hagyomány alakult ki.

Ezek a hagyományok és szokások az egyes néprajzi tájaknak megfelelően erősen eltérnek egymástól. A húsvéttal kapcsolatos ünnepek csúcspontja mindenképpen a véres állatáldozat bemutatása volt. Az örményeknél jóformán minden nagyobb egyházi ünnepen sor került állatáldozatra, ezek közül azonban mégis kiemelkedik a húsvéti szertartás. Az állatáldozatot az adott közösség mindig közösen mutatta be és az áldozati állat húsát is közösen fogyasztotta el. Az áldozati állatokat, egy-két ökröt vagy néhány birkát már az ünnep előtt megvásárolták az erre a célra összegyűjtött pénzből. Nagyszombat estefelé

az állatokat tarka szalagokkal és égő gyertyákkal feldíszítve a templom elé vezették, ahol a pap megáldotta őket. Ezután az állatokat elvezették, leölték, megnyúzták, feldarabolták és a húsvet nagy kondérokban főzni kezdték.

A húsvetés egész éjszaka eltartott, a tűz élesztését és az étel kavargatását a legények végezték iszogatók és játékok közepette. Másnap, húsvet vasárnapján már alig várta a nép, hogy a misének vége legyen. Minden családból egy-egy embert küldtek a kondérhoz az áldozati ételért. Azok pedig úgy, ahogy voltak, ünneplősen fogták a vedret és sorban álltak a kondérok mellett. Az igazságos „áldozat-osztók” minden vederbe belemerték a családi adagot, húsból pedig annyi darabot adtak, ahány főből az illető család állt.

Az otthoniak nagyon türelmetlenül várták már az ételhozót, hiszen más ennivalót az áldozati étel megkóstolása előtt szigorúan tilos volt magukhoz venni. Az ünnepi ebéd elfogyasztása után kezdődtek meg a látogatások s vendégeskedések. A rokonok és ismerősök kölcsönösen felkeresték egymást. Ilyenkor persze illet ajándékot is vinni: süteményt, édességet, piros tojást, sült csirkét. Megkülönböztetett gondot fordítottak a már jegyben járó fiatalok, a menyasszony és a vőlegény kölcsönös megajándékozására.

Délután aztán elkezdődtek a különböző versenyesemények, játékok és egyéb szórakozások, leginkább a fiatalok táncos mulatsága, ami több napig is eltarthatott.

A gyerekek csoportokba verődve jártak házról-házra és a megfelelő énekek kántálásával pénzt, festett tojást és egyéb kincset gyűjtöttek. Egészen sajátos mozzanata volt az örmény húsvetnek a lelki testvérválasztás, illetve testvérré fogadás. Az előzőleg megegyezett párokat a pap a húsvéti mise után megáldotta, így ők lelki testvérekké váltak.

A lelki testvérség egész életre szól és gyakran erősebb köteléknek bizonyult, mint a született testvéreké. A lelki testvérséget az egyház is igen komolyan vette, olyannyira, hogy például, ha az illetők eltérő neműek voltak, esetükben ez a tény házassági akadályt is jelenthetett.

(Részletek az Ararát folyóirat 2001/ áprilisi számából)

Ételszentelés, locsolkodás, vendégjárás Lengyelországban

A zömében katolikus vallású lengyelek húsvéti szokásai általában hasonlítanak a magyarországi népszokásokhoz, bár eltérések is vannak. Így Lengyelországban is régi hagyomány a virágvasárnapi barkaszentelés, a megszentelt barkát a nagyhéten otthonaikban tartják, majd a húsvéti ünnepi ebédlőasztalra állítják. Ugyancsak elterjedt szokás a tojásfestés.

Nagyszombaton egész nap valóságos népvándorlás indul a templomok felé, kis kosárkákban főtt to-

jást, sonkát, kenyeret, sőt és bárányszobrocskát visznek a templomba, ahol a pap szentelt vízzel meghinteti ezeket. Húsvétvasárnap reggel, a feltámadást követően ünnepi reggelire összegyűlik a nagy család, ki-ki hozza a maga kosarát, kicserélik egymással a szentelt ételeket, majd elfogyasztják őket. A Demoskop közvélemény-kutató intézet 2000-ben készült felmérése során megkérdezettek 94 százaléka úgy nyilatkozott, hogy elmegy a templomba ételt szentelni, és 95 százaléka úgy, hogy még ma is tartja a szentelt tojás kicserélésének szokását.

A húsvéti egyházi szertartások ugyanazok, mint a katolikus egyházban világszerte, azzal a különbséggel, hogy Lengyelországban a feltámadást nem nagyszombat este ünneplik meg, hanem húsvétvasárnap hajnalban, tartva magukat az evangéliumi leírásokhoz, melyek szerint Krisztus ekkor támadt fel a halálból. Az általában reggeli hat órakor kezdődő ünnepről azok is tudomást szereznek, akik nem vesznek részt rajta, tekintettel arra, hogy ilyenkor díszlovókkal, harangzúgással tudatják a világgal a nagy eseményt.

A pisanka (többes számban: pisanki), a hímes tojás általában egyszínű. Olyan színezékbe mártják, amely növényektől vagy zöldségektől lesz színes. (A hagymahéjtól barnás, bronz, a vörös káposztától halványkék, a céklától rózsaszín, a teától s kávéától sötétbarna árnyalatú.) A tojásokon látható mintákat vissza is viszik fel, a legrégebbi motívumok a Nap, a Hold, a csillagok voltak.

Egy lengyel monda szerint Mária festett kemény tojásokat pirosra, sárgára és zöldre, hogy szórakoztassa a kis Jézust. Egy másik legenda viszont arról szól, hogy a tojásokat vitt egy kosárban Pilátushoz, hogy megmentse a fia életét. Amikor visszautasították, keserves anyai könnyeket hullatott, amelyen azok szép színes mintákká változtak.

Húsvétvasárnaphoz kötődik az a néphit, miszerint a korai harangzúgással meg lehet lágyítani a fősvény és kemény emberek szívét. A nap meghitt családi körben, csöndben telik. A reggeli azzal kezdődik, hogy az asztalnál ülők megosztják egymással a már korábban megszentelt tojásokat. Ilyenkor minden jót, egészséget, boldogságot, sikereket kívánnak egymásnak. Az asztalon ott van a megszentelt sonka, tojás, illetve a barszcz, azaz a két legfontosabb húsvéti sütemény: a vaníliás-csokoládés-mandulás babka és a lekvárral, mogyoróval vagy mandulával, marcipánnal ízesített mazurek.

A Lengyel Nemzeti Idegenforgalmi Képviselőlet szerint a Smigus-dyngus szokás húsvét hét-főhöz kötődik. A smigus eredetileg arról szólt, hogy fűzfavesszővel veregették egymás lábszárait, illetve kölcsönösen leöntötték egymást vízzel (a kölnivízzel való locsolkodás Lengyelországban máig nem dívik). Ez az esemény a tavaszi, később a bűnöktől való megtisztulást jelképezte. A lányok locsolása manapság is szokás, és még mindig él a babona, miszerint, aki nem hagyja magát megöntözni, annak egyhamar nem lesz udvarlója.

A dyngus pedig abból a régi szokásból ered, hogy tavasszal az emberek meglátogatták rokonaikat, távoli családtagjaikat és ilyenkor finomságokkal kínálták meg őket, kisebb ajándékokat adtak nekik. Ehhez a szokáshoz a későbbiekben népi, illetve vallásos énekek is társultak. A szívélyes vendéglátás ezért a mai napig fennmaradt a szeretet egyik legszebb jelképéül.

A Demoskop felmérése szerint a húsvéthétfői locsolkodásban a megkérdezettek 84 százaléka vesz részt, a háziasszonyok 76 százaléka süt otthon bab-

kát (kuglófot) vagy mazureket (rakott tésztát), és a válaszadók 69 százaléka mondta azt, hogy tojást is fest. A hajnali feltámadási szertartásra viszont a megkérdezetteknek csak 69 százaléka megy el.

A lengyelek csaknem háromnegyede a húsvéti ünnepek alatt felkeresi a rokonaikat vagy ismerőseit, és ugyanilyen azok aránya, akik az ünnepeket a szabadban, kiránduláson akarják eltölteni. Az ünnepek alatt is dolgozni csak a megkérdezettek nyolc százaléka akar.

(MTI-hírek és a pgsa.org alapján)

Húsvét Soroksáron

A régi húsvéti szokások napjainkra sokat változtak. Családonként eltér, hogy mit ápolnak e nagy ívű ünnepek napjainak hagyományából.

A húsvét nem húsvétvasárnapkal kezdődik, a kereszténység legnagyobb ünnepének fontos része a *húsvétot megelőző böjti időszak*, mely a farsang vasárnapja utáni, *húshagyó kedden* indul. A böjt a húsvétra való testi és lelki felkészülést jelentette, jelenti. A hét négy napján csak levest és tésztaételeket fogyasztottak. (A zsíros húskok elhagyása újra divatba jött, s aki böjttől, tapasztalhatja, hogy mennyivel teljesebb így az ünnep.) Nagyhét előtt minden család meszelt, kívül-belül rendbe hozta a portáját – az ablakok és a kikeményített függönyök csak úgy ragyogtak –, hogy méltóképpen készüljön Krisztus feltámadására.

A húsvét előtti hétvégén, *Virágvasárnap* barkaszentelést tartottak. Az ezután kezdődő héten, a nagyhéten, csütörtökön az asszonyok a templomba küldték a férjeiket, hogy elvégezzék húsvéti gyónásukat. A harangkongatást kerepeléssel helyettesítették, a gyerekeknek pedig azt mondták, hogy a harangok Rómába repültek, s csak nagyszombaton térnek vissza.

Nagypénteken a soroksáriak fekete ruhát öltöttek, és keresztútra mentek a templomba. Nemcsak ruháik színe tükrözte a gyászt, a hívők arca is komoly volt. Csenddel és imával gondoltak Jézus szenvedéseire. A konyhákat nem fűtötték be aznap (nem főztek), sajtot, túrót és előző nap megfőzött tojást fogyasztottak. Az idősebbek nagypénteken csak kenyeret és vizet vettek magukhoz.

Nagyszombaton délután visszatértek a harangok, és az ünnepi misén hirdették az Úr feltámadását. A lakosság ezután ünnepélyes feltámadási körmenetben járta körül a hősi emlékművet a Hősök terén. A plébános a baldachin alatt, kezében az oltári szentséggel, áldást osztott a tér négy sarkán. A hívők zenekari kísérettel énekelték a feltámadás dalait, és imádkozva visszatértek a templomba. Ezzel lezárult a böjtidő.

Húsvétkor sonka, tojás és az elmaradhatatlan házi kalács volt a menü. Vasárnap ezeket kis kosárban

elvitték a templomba megszentelni, előtte nem volt szabad enni belőlük. Természetesen csak jelképes mennyiséget vittek a templomba, de szinte bűnnek számított, ha valaki beosont az éléskamrába, hogy lecsipegessen a húsvéti ételekből. Amikor visszatértek a miséről, akkor reggeliztek.

Húsvétvasárnap reggelén a szülők szalmából vagy fűből fészket készítettek az udvar egy távolabbi részén (hogy sokáig keresgéljék majd a gyerekek), és ebbe helyezték el ajándékaikat. A nagyobb fiúk és lányok már maguk készítették el a húsvéti nyuszi fészket, mert e nélkül nem tudta volna hova „tojni” a meglepetéseket. Délben ünnepi ebéd várta a családot. Természetesen sonkát tálaltak, főtt krumplit és olyan tojást, amit a sonka levében főztek meg. Kolbász, kalács is került a bőven megrakott asztalra, és sokféle sütemény a háziak ízlése szerint.

Húsvéthétfőn a fiúk fél nyolc körül indultak a lányos házakhoz. Négyen-öten mentek egy csapatban. Harmonikát is vittek magukkal, amit felváltva cipeltek. Kölnivízzel locsolkodtak, és nem maradtak sokáig, mert minden ismerős lányt fölkerestek. A locsolásért többféle süteménnyel kínálták őket, esetleg kolbásszal, sonkával is, no meg jóféle borral, amit a fiúk – ha már eleget ittak – demizsonba gyűjtöttek, így nem részegedtek le. A kisebb fiúcskák piros tojást kaptak. Délre minden háznál befejeződött a locsolkodás, mert készülődni kellett, hiszen négy órakor kezdődött a fúvós zene és a bál a *Holbig vendéglőben* és a többi szórakozóhelyen.

A lányok erre az alkalomra új ruhát varrtak vagy kaptak, amit a templomba vettek föl először („megmutatták a Jóistennek”), a rózsaszín, a kék és a zöld számtalan csodálatos árnyalatában perdültek, fordultak. Az anyukák és a bámészkodók a táncterem szélén ültek, a fiúk pedig odacsúsztak a fényes parketten ahhoz a lányhoz, akit már régóta szerettek volna táncba vinni. Jól érezték magukat, szerettek együtt lenni.

Péhl Gabriella